

SKARBIEC
DLA
DZIECI.

*a Biblioteki
Mony...*

(SNOPEK I.)

1830.

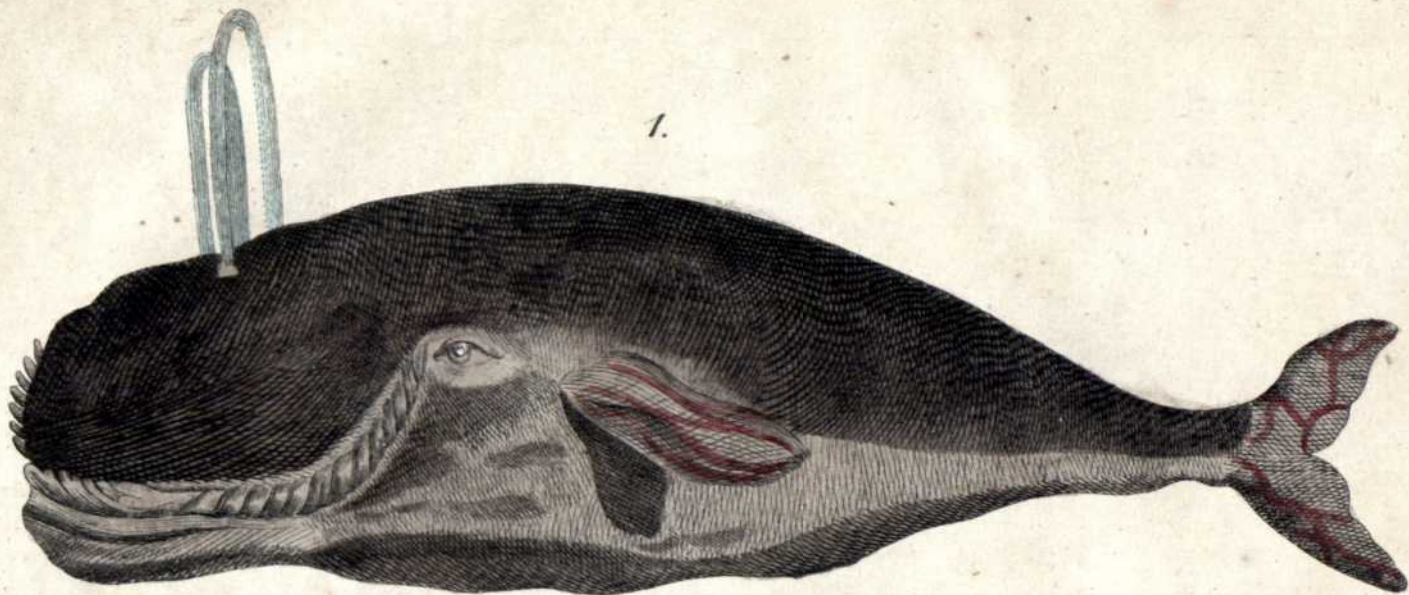
KWIECIEN

W PUŁAWACH

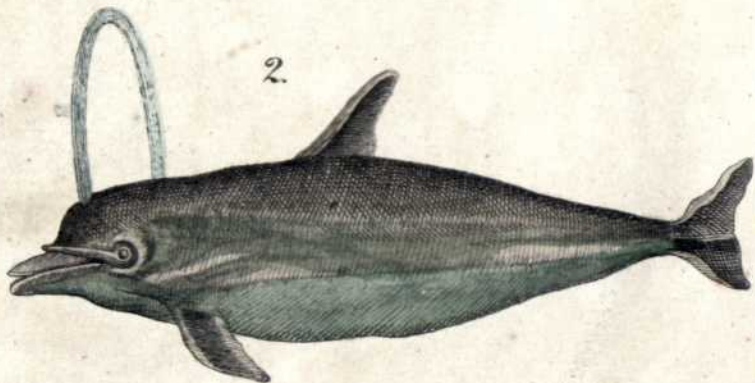
W DRUKARNI BIBLIOTECZNEJ.

1.

2.

3.

W I E L O R Y B Y.

POD NAZWANIEM WIELORYBÓW, (*Cetacées*) obejmujemy wszystkie te wielkie wodne zwierzęta, które, pomimo tego że zawsze żyją w Oceanie, i jakkolwiek postacią i kształtem różnią się pomiędzy sobą; przez swoje jednak organa, kości, naczynia oddechowe, krew ciepłą i z powodu że są żyworodne, bardzo się zbliżają do czworonożnych ziemnych ssących zwierząt.

N. I. W I E L O R Y B.

(*Balaena Mysticetus; La Baleine; Der Walfsch.*)

Właściwy wieloryb jest największą ze wszystkich istot żyjących, aż dotąd poznanych. Wieloryby będące w morzach Europejskich, na rybołówkę których sami Holendrzy posyłają rocznie 3, do 400 okrętów, mają pospolicie od 30 do 60 stóp długości; widziano wszakże dwa razy jeszcze dłuższe. Najlepszy połów na Wieloryba jest około Szpicberga: odbywa się zwyczajnie w Czerwcu i Lipcu, w którym przeciągu czasu, często do 200, Wielorybów poławia się. Z jednego Wieloryba otrzymuje się często stotysięcy funtów tłustości, którą na tak nazwany tran przetapiają. Mięso jego jest słodkie i łykowate; ale majtkowie jedzą tylko język.

Wieloryb nozdrzami swojemi czyli pryskawkami wyrzuca z wielkim szumem w kształcie dwóch wodoskoków wodę, którą wraz z pożywieniem wciąga do pasczy; i te wodoskoki bywają tak wysokie, że je zdaleka widać na morzu. Skóra jego jest szaro-czarna, twarda i błyszcząca, a często cała nastrzępiona ostrygami i muszlami jak skała. Jakkolwiek ogromna jest wielkość tego zwierza, często jednak bywa pastwą daleko mniejszych ryb drapieżnych, jakoto Psa morskiego, (*Requin, Hai-Fisch.*) Zęborozca (*Narval*), które są żarłoczniejsze i daleko lepiej od niego uzbrojone. Wieloryb nie jest wcale żarłocznym, i zamiast pożerania tysiącami ryb jak Potłusz (*Cachalot*), żywi się tylko małemi morskimi robaczkami i polipami, któremi dno morskie jest okryte. Chwyta on je i zgromadza w swojej pasczy, szerokimi i giętkimi rogowemi w kształcie wąsów błonami, któremi natura opatrzyła jego podniebienie. Te błony czyli rogowe liście wystają, i otaczają w kształcie frenzli jego paszczę; i Wieloryb może je podług

woli rozszerzać i ściągać; są one w handlu znajome pod nazwiskiem rogu rybiego (Fiszbin, Fischbein, Baleine) który wygotowany i na wążkie małe pręty rozdzielony, do wielu potrzeb używanym bywa. Połów Wielorybów jest źródłem znakomitego bogactwa dla Hollandii i Anglii.

N. 2. DELFIN, czyli PIES MORSKI.

(*Delphinus Delphis*; *Le Dauphin*; *Der Delphin.*)

Delfin mieszka najwięcej w czarném i śródziemném morzu, w licznych gromadach. Wytryska wodę w jednym tylko wodokoku, ponieważ oba jego nozdrza łączą się, i jeden tylko otwór czyli pryskawkę mają zewnątrz. Bajka głosi że Delfin wielkim jest przyjacielem człowieka, że mu pomaga i ratuje w czasie rozbicia się okrętu; dla tego to do dziś dnia jeszcze w takim jest poszanowaniu w Grecii jak i dawniej. Z resztą z przyłączonego tu rysunku Delfina, można widzieć, jak prawdziwy i naturalny kształt jego weale się nie zgadza z kształtem bajecznym, wyobrażanym na starożytnych medalach, obrazach i tarczach, gdzie on stoi tylko na głowie, a ogonem igra w powietrzu.

N. 3. ŚWINIA MORSKA czyli SZABLOGRZBIET,

(*Delphinus Phocaena*; *Marsuin*; *Meerschwein.*)

Ta drapieżna ryba, najmniejsza z pomiędzy Wielorybów, mieszka we wszystkich morzach, i żywi się najwięcej sardelami, makrelami i śledziami. Są tak żarłoczne, że często nawzajem się pożyrają, skóra jedna jest zraniona. Trzymają się i zgromadzają najwięcej około okrętów, i marynarze zbytęcną ich żywość uważają za znak bliżkiej burzy. Ze złapanych, otrzymuje się podobnież tran, którego używają do wyprawy skór i zamiast oleju do palenia.

J. L. S.

CENA PRENUMERATY NA SKARBIEC.

z Rycinami Koloroweni:

Rocznie złp. 36.

Kwartalnie 9.

z Rycinami Czarnemi:

Rocznie złp. 24.

Kwartalnie 6.

